

**zelfstandig
naamwoord (zn)**

Het **zelfstandig naamwoord (zn)** is een woord voor een mens, dier of ding.
Zelfstandige naamwoorden zijn:



man



kat



fiets



lucht

lidwoord (lw)

Het **lidwoord (lw)** hoort bij een zelfstandig naamwoord.
Het staat voor het zelfstandig naamwoord. De lidwoorden zijn:

de, het, een

**bijvoeglijk
naamwoord (bn)**

Het **bijvoeglijk naamwoord (bn)** zegt:

- hoe het zelfstandig naamwoord eruitziet;
- wat je van het zelfstandig naamwoord vindt;
- van welke stof het zelfstandig naamwoord is gemaakt.

Bijvoeglijke naamwoorden zijn:

groot, blauw, mooi, gouden

werkwoord (ww)

Het **werkwoord (ww)** zegt wat een mens, dier of ding doet.
Werkwoorden zijn:

lopen, sporten, slapen

**persoonlijk
voornaamwoord
(p) vnw**

Het **persoonlijk voornaamwoord ((p) vnw)** verwijst naar een persoon.
Je kunt het vervangen door een zelfstandig naamwoord of een eigenaam.
De persoonlijke voornaamwoorden zijn:

| enkelvoud | | meervoud | |
|-----------|--------|----------|------------|
| ik | mij/me | wij/we | ons |
| jij/je | jou/je | jullie | jullie |
| u | u | | |
| hij | hem | | |
| zij/ze | haar | zij/ze | hen/hun/ze |
| het | het | | |

**bezittelijk
voornaamwoord
(b) vnw**

Het **bezittelijk voornaamwoord ((b) vnw)** geeft aan van wie iets is of bij wie iemand hoort. De bezittelijke voornaamwoorden zijn:

| | enkelvoud | meervoud |
|------------------------|------------|-----------|
| 1 ^e persoon | mijn | ons/onze |
| 2 ^e persoon | jouw/je/uw | jullie/uw |
| 3 ^e persoon | zijn/haar | hun |

aanwijzend
voornaamwoord
(a) vnw

Het **aanwijzend voornaamwoord** ((a) vnw) wijst iets of iemand aan, dichtbij of verder weg.

De aanwijzende voornaamwoorden zijn:

| dichtbij | verder weg |
|---------------|--------------|
| deze jongen | die jongen |
| dit meisje | dat meisje |
| deze kinderen | die kinderen |

voegwoord (vw)

Het **voegwoord** (vw) verbindt twee zinnen. Voegwoorden zijn:

en, maar, of, want, voordat, totdat, nadat, wanneer, zodat, omdat, doordat, opdat

voorzetsel (vz)

Het **voorzetsel** (vz) zegt iets over de precieze plaats, richting of tijd. Voorzetsels zijn:

op, in, onder, naast, langs, voor, achter, uit, om, tegen, gedurende, langs, tegenover, tot, voorbij, rond, tijdens

bijwoord (bw)

Het **bijwoord** (bw) zegt iets over het werkwoord, het bijvoeglijk naamwoord of een ander bijwoord. Bijwoorden zijn:

Hij loopt **snel**.

snel → loopt (ww)

Hij loopt **heel snel**.

heel → snel (bw) snel → loopt (ww)

Dat is een **zeer** interessante ontdekking.

zeer → interessante (bn)

voorbeeldzinnen

vz (a) vnw zn ww lw bw bn zn
 ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑
 In deze dierentuin leefde een erg zwarte beer.

(p) vnw ww vz zn vw (p) vnw ww (b) vnw zn
 ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑
 Wij gingen op vakantie en ik zocht mijn koffers.

zelfstandig naamwoord **zn**

lidwoord **lw**

bijvoeglijk naamwoord **bn**

werkwoord **ww**

persoonlijk voornaamwoord **(p) vnw**

bezittelijk voornaamwoord **(b) vnw**

aanwijzend voornaamwoord **(a) vnw**

voegwoord **vw**

voorzetsel **vz**

bijwoord **bw**

zinsdelen

De zinsdelen

Een zin bestaat uit zinsdelen.

Elk deel dat in een vertelzin voor de **persoonsvorm** kan staan, is een zinsdeel.

Julia | **stuurt** | haar vriendin | een sms'je.

Stuurt | Julia | haar vriendin | een sms'je?

Een sms'je | **stuurt** | Julia | haar vriendin.

Haar vriendin | **stuurt** | Julia | een sms'je.

persoonsvorm

De persoonsvorm

De **persoonsvorm** is een vorm van het werkwoord.

De persoonsvorm is het werkwoord dat vertelt wat het **onderwerp** doet.

Je kunt de persoonsvorm in de zin vinden met drie proeven.

1. De vraagproef: als je van een vertelzin een vraagzin maakt, staat de persoonsvorm vooraan.

Driss **hing** zijn weekendtas over zijn schouder.

Hing Driss zijn weekendtas over zijn schouder?

2. De getalsproef: als je het onderwerp verandert van enkelvoud (één persoon) naar meervoud (meer personen) of andersom, dan verandert de persoonsvorm ook.

Edith **houdt** van hockey. (getal = één)

Edith en haar zus **houden** van hockey. (getal = meer)

3. De tijdproef: als de tijd van een zin verandert, verandert ook de persoonsvorm.

Nora **luistert** niet goed naar haar moeder. → tegenwoordige tijd (t.t.)

Nora **luisterde** niet goed naar haar moeder. → verleden tijd (v.t.)

gezegde

Het gezegde

Het **gezegde** zegt wat er in een zin is gedaan of wordt gedaan.

Je vindt het gezegde door alle werkwoorden van de zin bij elkaar te zetten.

Een van de werkwoorden is de **persoonsvorm**.

Jaco **danst** vandaag.

Jaco **heeft** vandaag **gedanst**.

We **moeten** kinderen **beschermen** tegen discriminatie.

onderwerp

Het onderwerp

Het **onderwerp** in een zin vertelt wie of wat iets doet.

Je vindt het onderwerp door te vragen: wie (of wat) + **gezegde**?

Julia **stuurt** haar vriendin een sms'je.

Wie stuurt? **Julia** → onderwerp

lijdend voorwerp

Het lijdend voorwerp

Het **lijdend voorwerp** doet zelf niets, maar volgt wat het **onderwerp** en **gezegde** samen doen.

Je vindt het lijdend voorwerp door te vragen: wat (of wie) + gezegde + onderwerp?

Julia **stuurt** haar vriendin **een sms'je**.

Wat stuurt Julia? **een sms'je** → lijdend voorwerp

meewerkend voorwerp

Het meewerkend voorwerp

Het **meewerkend voorwerp** geeft antwoord op de vraag: aan wie + **gezegde** + **onderwerp** + **lijdend voorwerp**?

Julia **stuurt** haar vriendin **een sms'je**.

Aan wie stuurt Julia een sms'je? **haar vriendin** → meewerkend voorwerp

bepaling van plaats

De bepaling van plaats

Een waar-deel is een **bepaling van plaats**. De bepaling van plaats geeft aan waar de activiteit in de zin plaatsvindt.

Je vindt de bepaling van plaats door te vragen: waar + **onderwerp** + **gezegde**?

Meester Bob **geeft** na schooltijd les **op het schoolplein**.

Waar geeft meester Bob (les)? **op het schoolplein** → bepaling van plaats

bepaling van tijd

De bepaling van tijd

Een wanneer-deel is een **bepaling van tijd**. De bepaling van tijd geeft aan wanneer de activiteit in de zin plaatsvindt.

Je vindt de bepaling van tijd door te vragen: wanneer + **onderwerp** + **gezegde**?

Meester Bob **geeft** na schooltijd les op het schoolplein.

Wanneer geeft meester Bob (les)? **na schooltijd** → bepaling van tijd

voorbeeldzinnen

3 ↑ 1 (2) ↑ 5 ↑ 7 ↑ 6 ↑ 4 ↑ 1 ↑
Hamid **heeft** **Emma** **vandaag in de klas** **een cadeautje** **gegeven**.

3 ↑ 1 (2) ↑ 5 ↑ 7 ↑ 4 ↑
Koos en Jessica **brengen** **hun oma elke dag** **een bezoek**
in het verzorgingshuis.
 ↓
 6

- | | |
|--------------------|-----------------------|
| 1 gezegde | 5 meewerkend voorwerp |
| 2 persoonsvorm | 6 bepaling van plaats |
| 3 onderwerp | 7 bepaling van tijd |
| 4 lijdend voorwerp | |